

мотори с вътрешно горене и пр., в които се произвежда определен вид машини в окончателен вид. Колкото е по-голям относителният дял на предметните цехове в даден завод, толкова е по-високо в него нивото на вътрешнозаводската специализация. У нас вече има няколко такива специализирани цеха (за комбайни, вентилатори, тъкачни бърда, парни котли, мотори с вътрешно горене и др.) в различни заводи, но те са все още твърде малко на брой в сравнение с изискванията за специализация на съвременното производство. Показател за нивото на вътрешнозаводската специализация е относителният дял на продукцията, произвеждана в предметните цехове, както и относителният дял на работниците, които работят в тези цехове, от общата продукция и от работниците на целия завод.

Друг показател за вътрешнозаводската специализация е наличието на поточни линии, по които е организиран производствения процес на даден вид машини. При поточния метод се увеличава производителността на труда както и използването на мощността на завода, тъй като по този начин се организира най-добре серийното производство на даден вид машини. Още по-голяма е специализацията, когато е внедрена автоматична линия или комплексна механизация на производствения процес за масово произвеждане само на един вид изделия. Такива случаи у нас все още няма.

В самите цехове се изучава нивото на специализацията в работата на отделните производствени машини. Това се прави, като се изчисли коефициентът на серийността на работата на оборудването. Този коефициент показва колко различни производствени операции се извършват средно на единица производствено оборудване или на работно място през даден период. Например в даден механичен цех има 60 машини. Общият брой на различните видове операции, които се извършват в цеха през месеца, е 540. Значи, коефициентът на серийността в работата на оборудването е 9, т. е. средно на всяка машина се изработват по 9 операции. Колкото е по-малък този коефициент, толкова е по-високо нивото на специализацията на оборудването или работното място.

При статистическото изучаване на специализацията е много важно да се установи икономическият ефект от нея. Правилно организираната специализация в машиностроенето дава възможност да се повишава производителността на труда, да се подобрява качеството и да се снижава себестойността на продукцията. При проучването на икономическата ефективност от специализацията се проверява дали тази възможност е превърната в действителност. За тази цел се използват редица показатели. На първо място се правят съпоставки между себестойността на продукцията, производителността на труда, качеството на произвежданите изделия и т. н., които са постигнати в специализираните и неспециализираните заводи. По този начин се получава обобщаваща характеристика за ползата от специализацията. В други случаи се съпоставят данните по тези и други показатели, но за едно и също предприятие, като се сравнява себестойността, производителността и пр. преди и след специализирането на предприятията. Съпоставки се правят и за използването на оборудването, за ритмичността на производството, за използването на мощността на завода, както и за рентабилността му. С предприятията у нас през 1957 г. анкета се установиха случаи на по-висока производителност и далеч по-ниска себестойност на продукцията, произвеж-